

Иванова Александра Аркадьевна учитель якутского языка и литературы МБОУ «Маарская СОШ», Нюрбинский район

Технологическая карта по якутскому языку на тему «Даҕааһын аат» 6 класс.

Саха тылыгар уруок былаана

Кылаас: 6

Уруок тиэмэтэ: Дабааһын аат

Уруок тиибэ:билиини, үөрүйэҕи уонна сатабылы чингэтэр, сайыннарар уруок.

Уруок көрүнгэ: чингэтии

Учуутал сыала:

- дабааһын ааты хатылааһын, барбыты чингэтии,салгыы барыы;

- оҕо бэйэтэ толкуйдаан үлэлиирин ситиһии;

- саңаны сайыннарыы, араас дабааһыннары этиигэ сөпкө тутта үөрэнии, дабааһын аат тылы быһаарарын өйдөтүү

Үөрэнээччи сыала:

Бэйэ-бэйэҕэ көмөлөсүһүү, эйэҕэс сыһыан үгэстэрин ингэрии;

Этиигэ таба тутар үөрүйэҕи ингэринии;

Уруок соруктара:

Оҕо инники үөрэппитигэр олобуран саңаны арыһарын ситиһии;

Үөрэтиллэр предметкэ интэриэһи үөскэтии;

Үөрэтии технологията: тус туһаайан үөрэтии, сайыннарыылаах үөрэх, системно-деятельностнай.

Үөрэтии методтара: нагляднай метод, оонньуу, частично-поисковый метод, интеграция.

Үөрэтии формата: биирдиилээн, пааранан, бөлөҕүнэн.

Үөрэтии түмүктэрэ: эрдэ ылбыт билиини чинэтии, араарар үөрүйэхтэрин сайыннары, түмүк онорууну, сатаан дакаастыры, бэйэ санаатын аһаҕастык этиллэрин ситиһии.

Уруок хаамыыта

Уруок түһүмэхтэрэ	Учуутал үлэтин көрүннэрэ	Үөрэнээччи үлэтин көрүннэрэ	УУД		
			Билэр-көрөр сатабыл, бэйэ сайдыыта	Бодоруһар сатабыл	Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл
Тэрээһин (оҕолор үлэлииргэ бэлэм буолууларын ситиһии)	- Үтүө күнүнэн! Мин аатым Александра Аркадьевна, саха тылын уонна литературатын учуутала буолабын. (2 мүн.)	Дорооболоһоллор, олороллор	Ситиһиилээхтик үлэлииргэ бэлэм буолаллар	Учууталга оҕо истиҥ сыйһыан, эбүрдэлэһии	
Үөрэнэр соругу туруоруу	- Дьэ, билигин бугунду урукпут тиэмэтин билиэхпит. Бол5ойон истэбит. (О5ону толкуйдатыы) Дор5оон, ат, ар5аа, аартык, ас, су4уөх, ынах, сонун Бу суруйбут тылларбытыгар мин эппит буукубабын төгурутэн и4эбит. _или билигин ити төгуруппут буукубаларбытын холбоон аа5абыт. Туох диэн тыл та5ыста? - Ол аата бугунду урукпут тиэмэтэ да5ааһын аат диэн эбит (5 мүн.)	Оҕолор эппиэттэрэ	Бэйэ-бэйэттэн саҕаны _или, умнубуту санааһын	Билэр оҕолортон сизттэрэн билэллэрин көрдөрөллөр.	Эппиэттээччилэри истэн тугу эбиэххэ сөбүн толкуйдуулар

Урут барбыты чингэтии	<ul style="list-style-type: none"> • Дабааһын ааты төһө билэбин? • 1. Дабааһын өйдөбүлэ тугуй? • 2. Ханнык ыйытыгыга хоруйдууруй? • 3. Дабааһын арааһын ааттатаалаа. 	<p>Барамай эбэтэр кэстүү бэлиэтин көрдөрөр тылы дабааһын аат дэнэр. Хайдах? Ханнык? Хайа? Ханнаабы? Хаһааңны? Туохтаах? Хаачыстыба, сыһыан</p>	<p>Эрдэ ылбыт билиини өйдөөһүн, чингэтии</p>		
Бөлөбүнэн үлэ	<p>Бөлөххө араһан үлэлиэхпит Эһиэхэ паартабытыгар хортуон сытар. Бары көрдөрдүбүт эрэ. Дьэ эрэ, бу хортуону ханнык дабааһыннарынан ойуулаан этиэ этигитий?</p> <p>Ордук ханнык дабааһынынан ойуулаатыбыт?</p>	<p>Хортуону ылан көрдөрдөрөллөр.</p> <p>Көнө, кыра, улахан, арабас, от күөх</p> <p>Хаачыстыба</p>			
	<p>- Билигин сибэкки туңгэтиэм. Сибэкки ортотугар ийэм диэн тыл сурулла сылдьар, бу тылга дабааһын ааттары суруйаңныт, сыһыаран иһэбит. Ким сибэккитэ ордук элбэх дабааһыннаах буолар эбитий?</p> <p>- Маладьыастар! Бары булбуккут. (5 мүн.)</p>	<p>Бөлөбүнэн үлэлиллэр</p> <p>Бэриллибит үлэни толороллор</p>	<p>Эрдэ ылбыт билиини өйдөөһүн, чингэтии</p>	<p>Бөлөбүнэн үлэбэ эйэ-дэмнээхтик соруудах түмүгүн иһитиннэрэллэр</p>	<p>Үлэлэрин үллэстэллэр, үлэлиллэр.</p>
	<p>Дабааһын аат онтуоньумун бул.</p> <p>Уол танаһа халын, оттон кыыс танаһа чараас.</p>				

	Черепаха бытаан, отгон ат тургэн. Эдэр уол, кырдыаҕас оҕонньор.				
	Бэриллит даҕааһыннары туттан этиитэ толкуйдаа: <i>Манан, сааскы, муударай, куустээх, кэтит, аһаҕас.</i> (5 мүн)				
Тиэкиһинэн үлэ	Тиэкис: Туйаара? былаачыйа кэппит. Ньургун ? ыты имэрийэр. Айтаҕа ийэтэ ? кинигэ аҕалбыт. Остуолга ? ваза турар. Сарсыарда ? хаар туспут. (5 мүн)	Сорудаҕы толороллор			
Сынньалаң	Музыка тыаҕыыр, Кундэ «Кии сыта» хоҕооно Кии сыта Сааскы сөрүүн салгынна Уу-хаар тахсан эрдэбинэ, Саха ыалын таһынан Уһун суол устун Айаннаан анаарытан, Аһан испитим. Хатын тумул иһиттэн, Хахыйахтары быһыһынан, Барҕа талахтары үрдүнэн, Ыал түптэтин буруота Тунааран киирэн,	Харахтарын симэн сынньаналлар, тугу ойуулаан кербуттэрин кэпсиллэр			

	<p>Турар. Ибир-сабыр тыаллаах, Ичигэс салгынга Кии сыта Киһи сүрэҕин=быарын Хаба ортотунан Халыйан киирэр... Иитиллибит Ийэ киин дойдум Сымнаҕас, сылаас, Сыламнатар сыта-сымара Испэр-быарбар Таайан киирэрин Таптыбын эбээт, атастаар!</p>				
	<p>Этиилэри сааһылаан: 1.Хара эмискэ халлааңна табыстылар былыттар. 2.Лүһүгүрөөн этиң күүстээх ааста. 3.Сири-дойдуну ардах сылаас илиттэ. 4. Кустук сотору табыста дьэрэкээн. (5 мүн.)</p>				
<p>Карточканан үлэ</p>	<p>«Байбал эһэтэ» диэн текскэ бэриллибит тыллары туруоран, ситэрэн суруйун.</p> <p>Хоту байбалга урун эһэ баар. Кини туустаах ууну таптыыр. Тымныыттан хойуу түүтэ, халын сыата харыстыыр. Эһэ быыкаайык оботун олус таптыыр.</p>				<p>Бэйэ үлэлиир миэстэтин тэрийии, үлэни былааннааһын, сорудабы өйдөнүмтүө гына онгорон таһаарыы</p>

	<p>Кини араас балыгы бултуур.Кыра оболоругар кыра балыгы, улахан оболоругар бөдөн балыгы биэрэр.</p> <p>Туттуллар тыллар: туустаах, үрүң, быыкаайык, хойуу, халың, кыра, бөдөн. (8 мүн.)</p>				
<p>Рефлексия Сыаналаны</p>	<p>- Бүгүңнү уруокка туох санганы биллигит?</p> <p>- Тугу ордук сөбүлээтигит?</p> <p>- Уруокка хайдах үлэлээтибит дии саныгытый?</p> <p>- Туох сатанна?</p> <p>Бэйэбиздин сыаналанан көрүң (5 мүн)</p> <p>Бэйэ билиитин сыаналаны</p> <p>Бэйэ билиитин сыаналаны:</p> <p>+ барытын билэбин – 5</p> <p>- билиим ситэтэ суох – 4</p> <p>! теманы хатылыахха наада – 3</p>				

	<table border="1"> <tr> <td>Толоруллубут үлэ</td> <td>Сыана</td> </tr> <tr> <td>Бөлөбүнэн үлэ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Бөлөбүнэн үлэ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тиэкиһинэн үлэ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Карточканан үлэ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тумук сыана</td> <td></td> </tr> </table>	Толоруллубут үлэ	Сыана	Бөлөбүнэн үлэ		Бөлөбүнэн үлэ		Тиэкиһинэн үлэ		Карточканан үлэ		Тумук сыана					
Толоруллубут үлэ	Сыана																
Бөлөбүнэн үлэ																	
Бөлөбүнэн үлэ																	
Тиэкиһинэн үлэ																	
Карточканан үлэ																	
Тумук сыана																	
Дьыэбэ үлэ	Хатылаа4ын																